

Meetnet vlinders

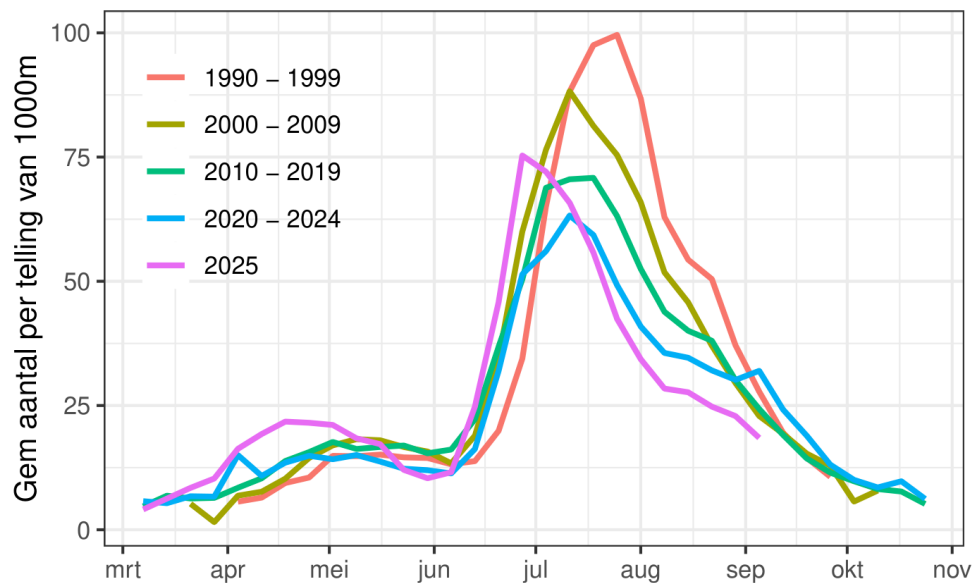
September 2025

Beste teller,

Het lijkt erop of de 'september-piek' die we vorig jaar hadden, er dit jaar niet in zit. De zomer was uiteindelijk te droog en de tweede generatie van veel soorten kwam niet uit de verf.

Aantal vlinders

Er is ten opzichte van de vorige nieuwsbrief niet heel veel veranderd. Zoals altijd in augustus lopen de aantallen vlinders langzaam terug. Vorig jaar, en ook in mindere mate het jaar daarvoor, waren uitzonderingen met flinke extra generaties van enkele soorten, vorig jaar met name dagpauwoog en landkaartje. Dat waren er zoveel dat ze de grafiek in september naar boven bij wisten te buigen.

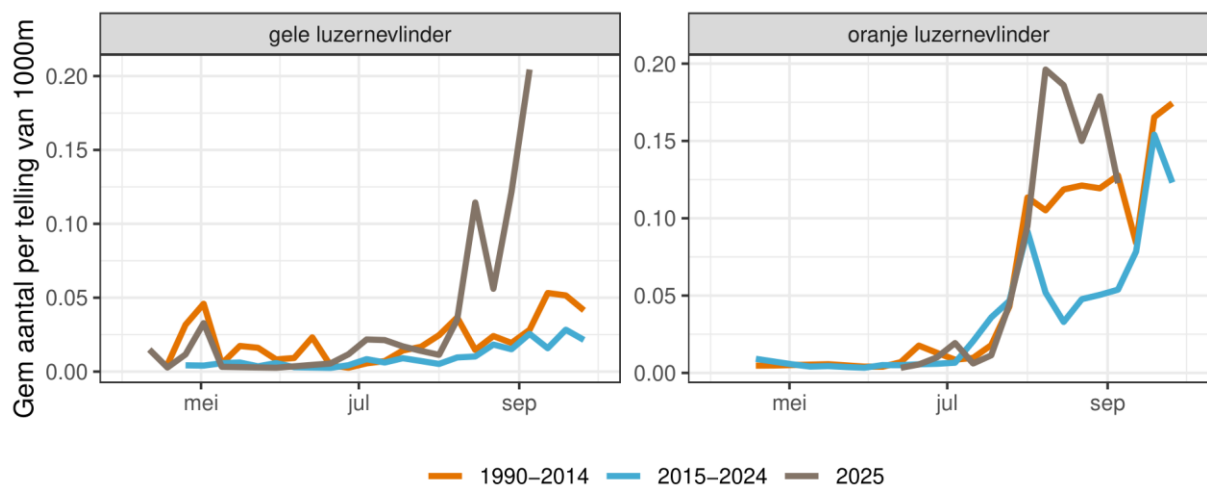

In de herfst kan bloeiende klimop een magneet zijn voor vlinders, zoals hier enkele jaren geleden voor het kantoor van De Vlinderstichting.

Luzernevlinders

Het ene jaar zien we ze meer dan het andere jaar, maar het blijft een feest als je luzernevlinders op je route ziet. De oranje luzernevlinder was vooral in augustus soms best talrijk, en de komende weken gaat er nog een extra generatie komen als het weer niet tegen gaat zitten. Deze soort trekt ieder jaar vanuit Zuid-Europa naar het noorden, en dat lukt steeds vaker. Hij kan bij ons niet overwinteren en moet ieder jaar opnieuw het continent veroveren.

De gele luzernevlinder komt juist uit het oosten. Het is een soort die met name in Centraal Europa veel voorkomt. Ook daar verdwijnen steeds meer klaver- en luzernevelden, en dat leidt tot steeds minder gele luzernevlinders. En dus gaan er ook minder op trek en hebben wij er ook steeds minder. Ze kunnen bij ons meestal niet goed overwinteren, alleen in Zuid-Limburg lukt dat wel eens. Dit voorjaar was dat al het geval, en op de Zuid-Limburgse routes werd de soort al af en toe gemeld. Er was ook een kleine tweede generatie begin juli, maar pas in augustus namen de aantallen fors toe. Dit is ongetwijfeld ook het gevolg van trek uit het oosten. Daarmee vlogen beide luzernevlinders de afgelopen weken goed op de routes. Maar alles is relatief, er werden er gemiddeld ruwweg 1 per 5000 geteld. Maar toch meer dan in veel andere jaren.

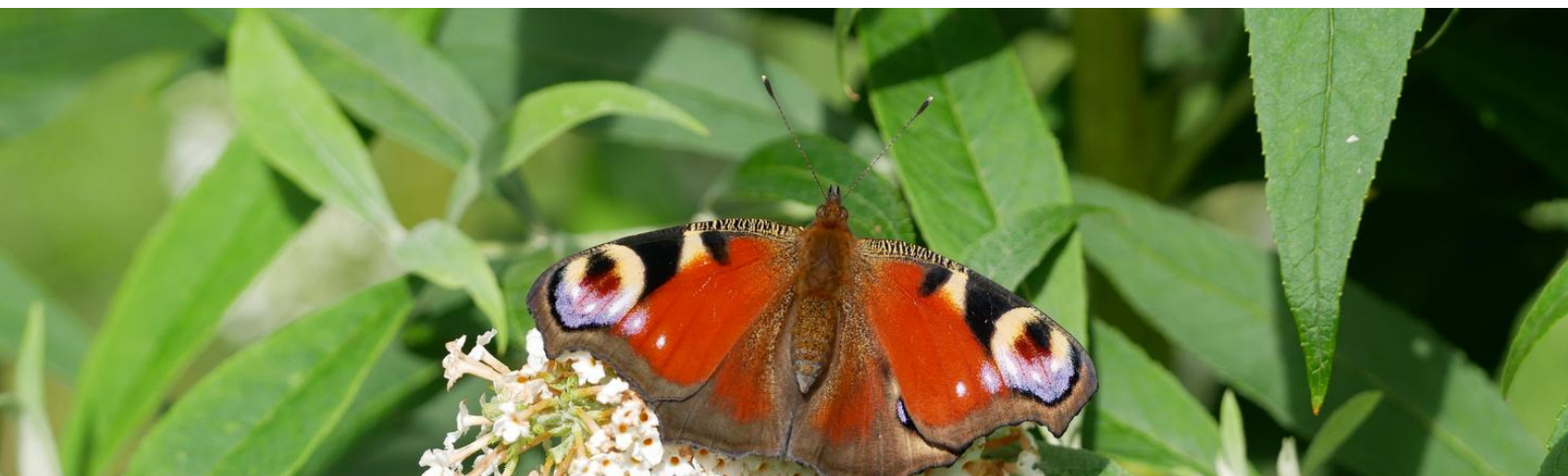
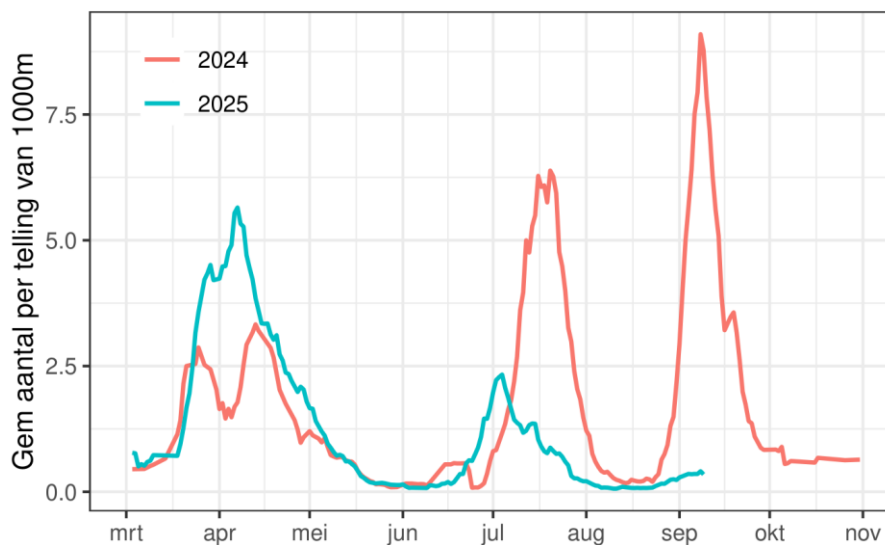

Flexellingen

Tellingen waarbij de route wordt bijgehouden, zoals van LiveAtlas en kwartiertellingen, zijn een fijne aanvulling op de tellingen in het meetnet vlinders. Samen maken ze het mogelijk om heel precies de vliegtijd van vlinders te volgen. We weten immers precies hoeveel meters geteld zijn op een dag. Daarmee kunnen we vliegtijdpatronen precies bekijken en vergelijken. Kijk bijvoorbeeld naar de dagpauwoog in 2024 en 2025. In het voorjaar van 2024 is de dip in de overwinterraars begin april te herkennen waarin het koud weer was. In mei en juni werden veel rupsennesten gevonden (die staan hier niet in), en dat gaf al aan dat er een flinke eerste generatie in juli zat aan te komen. En daar bleef het niet bij: in september volgde een nog grotere tweede generatie, in Nederland nog steeds een bijzonderheid, zeker zo groot.

Al deze vlinders gingen in overwintering en in 2025 zien we in maart en april dat flink veel exemplaren die succesvol doorgekomen zijn. Maar de situatie in het voorjaar was dit jaar veel minder gunstig. Het was droog en in mei stonden veel brandnetels er slecht bij. Dat leidde tot een vroege eerste zomergeneratie in 2025, twee weken eerder dan in 2024, maar ook veel kleiner. En de vlinders die er waren gingen al snel in overwintering. Waardoor deze vlinders besluiten of ze in overwintering gaan of zich nog een keer gaan voortplanten weten we niet, maar zou een leuk (studenten)onderzoekje kunnen zijn. Hoe dan ook ging in 2025 slechts een klein deel zich nog een keer voortplanten, en zo hebben we ondanks het mooie weer deze zomer, nu toch bijna geen vlinders van de tweede generatie. Meer weten over welke apps voor flexellingen gebruikt kunnen worden? [Lees dat hier](#). De Vlinderstichting is ook bezig met een eigen, gebruiksvriendelijke app hiervoor.

dagpauwoog

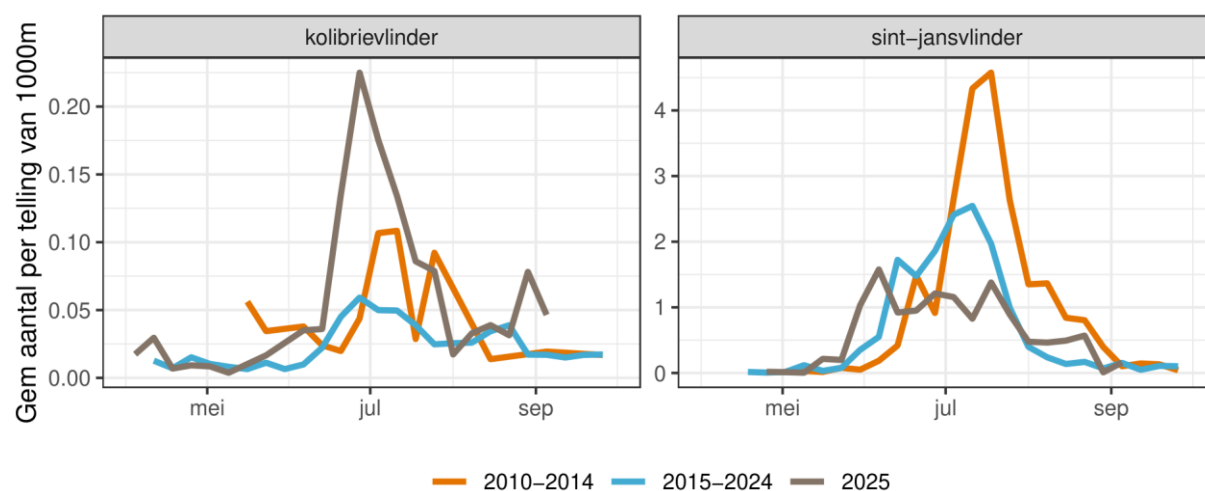

Dagactieve nachtvlinders

Op veel routes worden ook dagactieve nachtvlinders geteld. Het hoge aantal kolibrievlinders viel deze zomer ook op. Net als de atalanta is dit een soort die ieder jaar in wisselende aantallen uit Zuid-Europa naar ons toe komt, maar die ook steeds vaker in staat is om hier te overwinteren (dat doet hij ook als volwassen vlinder). Inmiddels vliegt de tweede 'Nederlandse' generatie, dus wie weet ziet u er nog een op uw route.

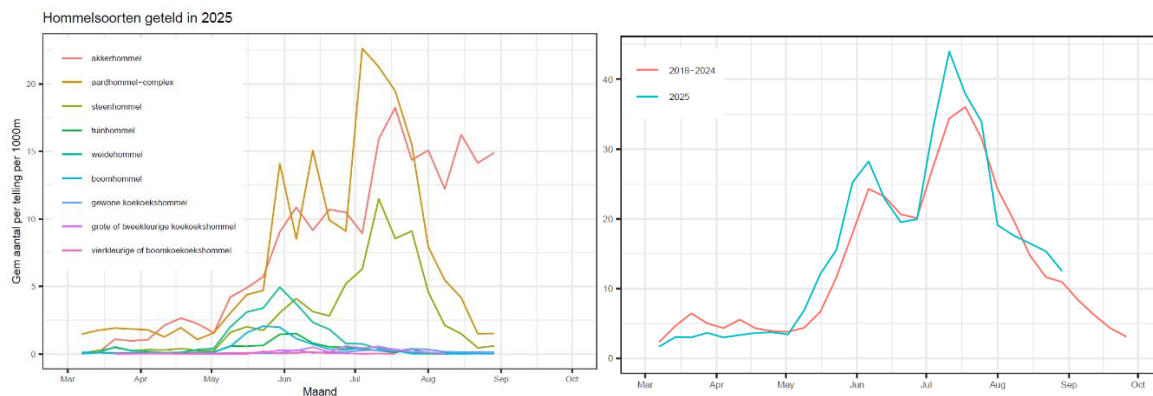
De sint-jansvlinder (zie foto hierboven) is een soort die vooral voorkomt op bloemrijke, schrale graslanden. De dichtheden op de routes lopen langzaam terug. Daarnaast vliegen ze steeds vroeger, inmiddels wordt de piek al begin juni bereikt. Vijftien jaar geleden lag die nog midden in juli (maar was wel een stuk hoger).

Hommels

Totale aantallen hommels al weer flink lager dan in augustus

De meteorologische zomer is ten einde, maar er vliegen nog steeds hommels. Toch is het behoorlijk te merken dat de spoeling al flink dunner is geworden, in vergelijking met een maand geleden. Alleen de hommels met een laat vliegseizoen vliegen nog in goede aantallen. In onderstaande figuur is te zien hoe op de telroutes in het meetnet hommels de verhoudingen tussen de verschillende soorten op dit moment liggen. De akkerhommel is van de algemene soorten nog de enige die nog in grote aantallen vliegt. Op veel routes is deze soort nu veruit in de meerderheid. De aantallen van de steenhommel en het aardhommel-complex zijn gezakt naar het niveau van het vroege voorjaar. Toch worden die hier en daar nog in aardige aantallen geteld.

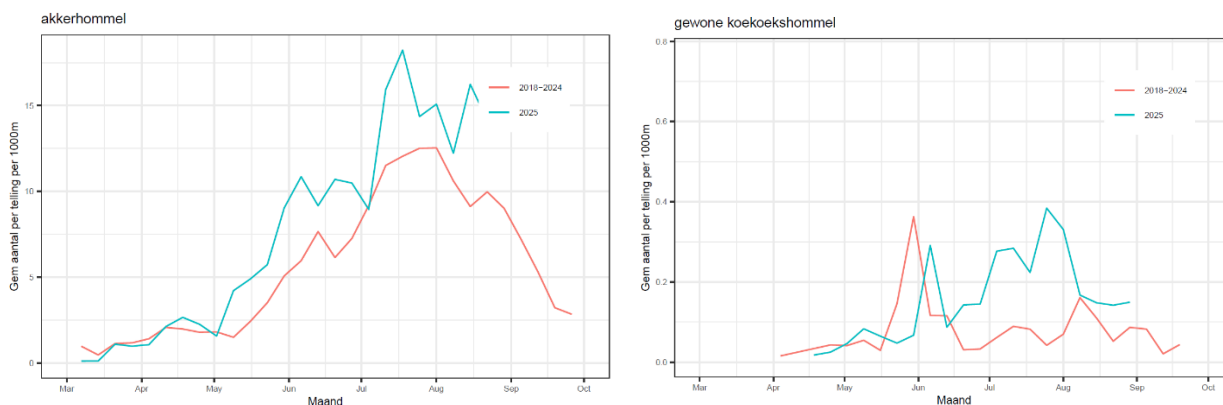
Overzicht van de verhoudingen tussen de verschillende hommelsorten in het meetnet in 2025 (links) en het vliegseizoen van het totaal aantal hommels (rechts).

Totale aantallen hommels 2025 ongeveer gemiddeld

Met het zakken van de aantallen steenhommels en het aardhommel-complex, zijn ook de totale aantallen afgenomen. In bovenstaande figuur is te zien dat de aantallen in 2025 in het meetnet daarmee redelijk het gemiddelde over de jaren 2018-2024 blijven volgen. Waar de piekaantallen in juli 2025 wat boven dit gemiddelde lagen, schommelden die aantallen in augustus rond het gemiddelde.

Aantallen akkerhommels boven gemiddeld

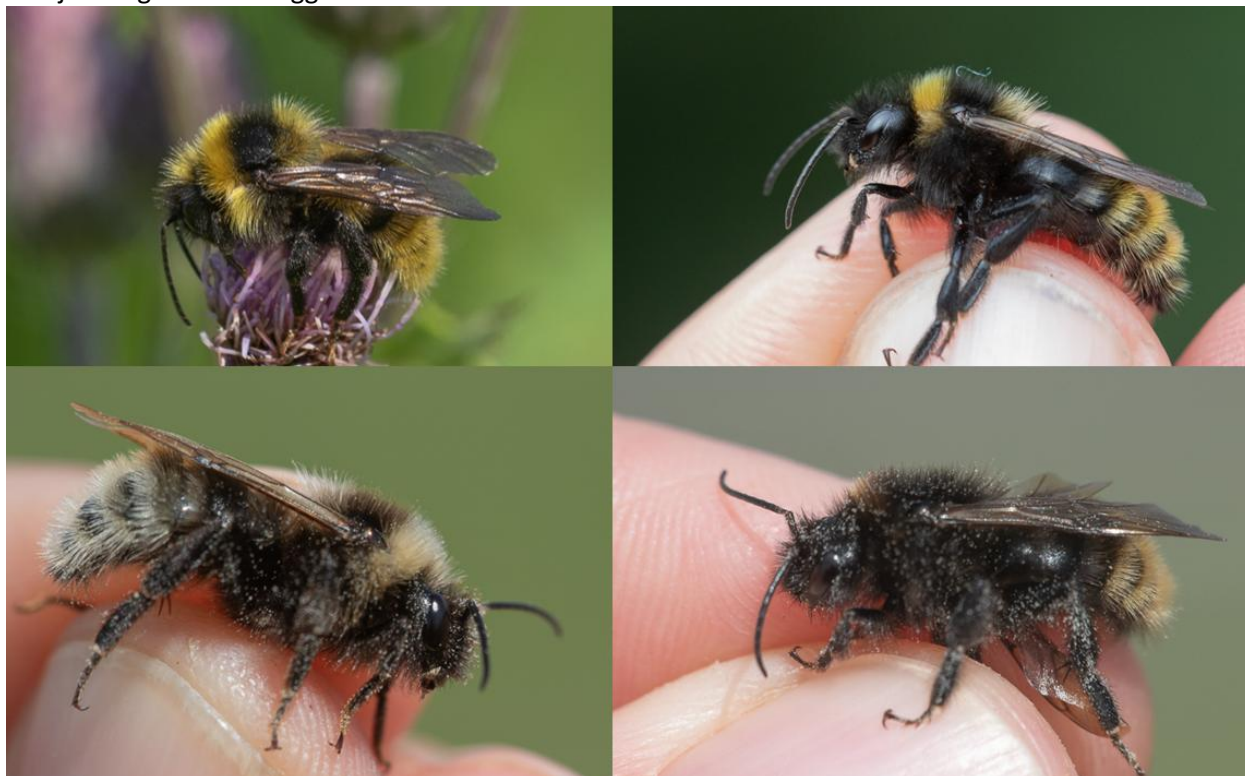
Omdat de akkerhommel nu het meest talrijk is op de telroutes, pikken we die er ook even uit om naar het verloop van het vliegseizoen te kijken. Niet alleen in juli 2025, maar ook in augustus, zijn de aantallen aanhoudend hoog gebleven. Dit is in lijn met het gemiddelde over de voorgaande jaren. Alleen liggende gemiddelde aantallen in 2025 wat hoger dan dat gemiddelde. Daarmee lijkt 2025 een van de betere jaren sinds de start van het meetnet.

Gemiddelde aantallen van de akkerhommel (links) en de gewone koekoekshommel (rechts) in 2025, in vergelijking met het gemiddelde van eerdere jaren.

Laat vliegende hommels – zeldzame en gewone koekoekshommels

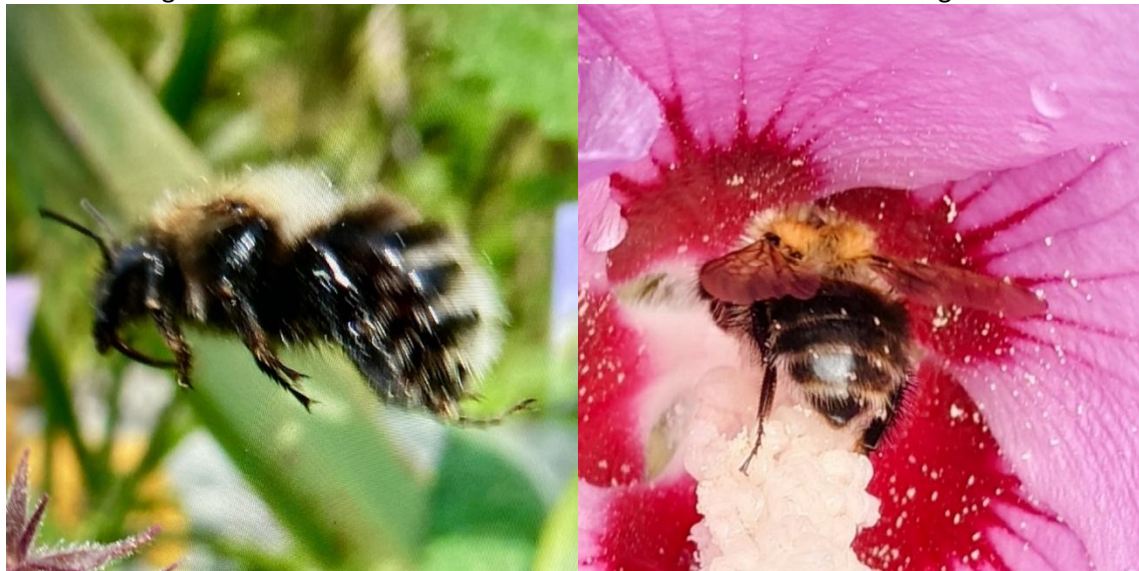
Tellers die in gebieden tellen waar de zeldzame soorten voorkomen, treffen nu vaak nog wat meer variatie aan op hun telroute. Want veel van die zeldzame hommels hebben net als de akkerhommel een laat vliegseizoen. Dan kun je denken aan heidehommel, zandhommel en moshommel. Dat is dan weer wat compensatie omdat in die gebieden in het voorjaar vaak juist wat minder vliegt. Ook de gewone koekoekshommel kun je in deze tijd van het jaar nog aantreffen. Deze soort is de koekoek van juist die laat vliegende hommelsorten. De vliegtijdgrafiek laat zien dat de gewone koekoekshommel dit jaar in het meetnet gemiddeld wat meer wordt geteld dan in eerdere jaren. Eerlijkheid gebiedt te zeggen dat ook steeds meer tellers de soort leren herkennen.

Bijgaande vier foto's laten goed zien hoe variabel gewone koekoekshommel mannetjes zijn. De bovenste twee zijn meer typisch, met een gele achterlijfpunt. De onderste twee foto's laten juist lichte en donkere uitersten zien.

Let op verbleekte akkerhommels

Hoe verder het seizoen vordert hoe meer verbleekte dieren er tussen de akkerhommels (en andere soorten, zoals bv steenhommel) vliegen, met soms bijna witte achterlijfpunten. Het wordt dus steeds beter opletten dat je die niet voor een boomhommel aanziet. Zoals in de vorige nieuwsbrief aangegeven en zichtbaar in de eerste grafiek, zijn de aantallen boomhommels nu heel laag. Bij de meeste tellingen wordt er geen een meer gezien. Denk je er meer dan een te zien tijdens je telling, dan is dat wel reden om nog even extra goed te kijken. De boomhommels die er nog vliegen, zijn meestal nieuwe koninginnen en dus ook hele verse dieren. Voor de volledigheid herhalen we hieronder nogmaals de twee foto's van verwarrende akkerhommels uit de vorige nieuwsbrief.

Het is soms erg lastig te zien: zijn de haren op de achterlijfspunt zuiver wit (boomhommel) of verbleekt (akkerhommel)? Hier twee akkerhommels. Bron: waarneming.nl

Nultellingen zijn ook waardevol

Verder ben je in deze tijd van het jaar en in zo'n droge zomer als deze erg afhankelijk van plekken waar nog het nodige bloeit. Dan kun je op je route net geluk of pech hebben. Bloeit er op je route nu weinig meer, dan is het aantal hommels naar verwachting ook laag. Voor het meetnet zijn ook nultellingen of tellingen met weinig exemplaren relevant. Dus die verwelkomen we ook graag, ook al zijn ze als teller misschien wat minder aantrekkelijk.

Nieuwsbrieven

Deze nieuwsbrief is specifiek voor tellers van het meetnet vlinders en het meetnet hommels. Er is ook een algemene nieuwsbrief van De Vlinderstichting, daar kunt u zich ook voor aanmelden op www.vlinderstichting.nl.

Wilt u ook uw ervaring delen met andere tellers?

Heeft u leuke ervaringen op uw route en wilt u die delen met andere tellers? Wij ontvangen graag uw verhaal. Stuur het naar meetnet@vlinderstichting.nl.

Donateur worden?

Met alle negatieve berichten over de natuur in ons land, zou je soms bij de pakken neer willen gaan zitten. Maar daar knappen wij én de natuur niet van op. Samen kunnen we ons inzetten voor behoud en herstel van vlinders en libellen.

U draagt al enorm bij aan ons werk door uw tijd te doneren. Daar zijn we ontzettend dankbaar voor. Bent u ook al donateur? Dankzij donateurs kan De Vlinderstichting projecten uitvoeren die anders onmogelijk zijn. Projecten waarbij behoud en herstel van vlinders (en libellen) voorop staat. Elke gift, groot of klein, maakt direct verschil en brengt ons dichterbij een toekomst waarin vlinders weer volop rondvliegen. Helpt u mee deze prachtige insecten een toekomst geven? Dan ontvangt u ook het tijdschrift Vlinders.

Het tijdschrift Vlinders staat boordevol interessante artikelen, mooie foto's en het laatste nieuws over vlinders en libellen.

In het augustusnummer leest u bijvoorbeeld over:

- Maaien volgens Kleurkeur werkt!
- Waarom natuur verhalenvertellers nodig heeft
- De bijzondere levenscyclus de houtpantserjuffer
- Welke microvlinders je tegen kan komen in jouw tuin
- en nog veel meer!

Donateurs ontvangen het tijdschrift automatisch thuis op de mat of digitaal in hun inbox. [Hier kunt u zich opgeven als donateur of een eenmalige gift doen.](#)

Contact

Mocht u contact met ons willen, dan kunt u ons altijd bellen of e-mailen.

Landelijk Meetnet Vlinders
Chris van Swaay
José Kok, Kars Veling, Maurits Mocnik
Tel.: 0317 467346
meetnet@vlinderstichting.nl

Hommelmeetnet: Johan van 't Bosch, Dominic Dijkshoorn
Meetnethommels@naturalis.nl

Deze nieuwsbrief wordt via e-mail verstuurd aan alle tellers van het Landelijk Meetnet Vlinders en het Landelijk Meetnet Hommels. Mocht u geen prijs stellen op de nieuwsbrief, dan kunt u de verzending stoppen door op meetnet.vlinderstichting.nl bij Instellingen het vakje bij Nieuwsbrief ontvangen uit te vinken. Klik hiertoe eerst op het groene vakje "aanpassen".